

77'den Bugüne Uzanan Germanistik Yolculuğumuz Sevilay Yadigâr EĞİT¹

Eski öğrencilerimiz, yeni öğretim üyelerimiz Nilgin Tanış Polat, Mehmet Tahir Öncü ve yakın gelecekteki öğretim üyemiz Saniye Uysal Ünalın Kasım Hoca² için bir armağan kitabı hazırladıklarım ve benim de bir katkıda bulunup bulunamayacağımı sorduklarında hem çok şaşırmış hem de çok mutlu olmuştum. Çünkü bunu benden gizli olarak planlamışlardı. Aslında bu görev Bölümün ikinci büyüğü olarak bana düşerdi, ancak eş durumumdan böyle bir şeye benim öncülük etmemin doğru olmayacağını bir zamanlar bir sohbet esnasında dile getirmiştim sanırım. Genç arkadaşlarımız, bu sözlerimi dikkate alarak ve benden de gizleyerek kollarını sıvamışlar. Ben de bu olayı çok geç ve tesadüfen Nilüfer Kuruyazıcı Hoca'mızın, bildiğimi sanarak telefonda bana bir şeyler sormasıyla öğrenmiş oldum.

Genç arkadaşlarımızın Kasım Hoca hakkında benim bir şeyler yazmamı önermeleri, bana çok ilginç, ama bir o kadar da gerçekleşmesi zor bir olay gibi geldi. Yazmaya karar vermeden önce epey bir düşündüm; evet, Kasım Hoca'yı en iyi tanıyan meslektaşım benim ve de Bölümün kendisinden sonra gelen bir büyüğüyüm. Bizim Kasım Hoca'yla olan meslek yaşamımızda, hatta daha ben öğrenciyken başlayan Germanistik yolculuğumuzda acı tatlı pek çok şey yaşandı. Ancak bunları benim objektif bir şekilde özele girmeden anlatabilmem o kadar zor bir iş ki, bunu başaramama korkusuna kapıldım. Sonunda benden istenilen yazıyı ne olursa olsun benim kaleme almam gerektiğini düşünerek, bu öneriyi kabul ettim. Elimden geldiğince Kasım Hoca'yla birlikte geçirdiğim 30 yıllık meslek yaşantımda kendisiyle paylaştıklarımı ara sıra da olsa birazcık özele girerek aktarmaya çalışacağım.

Kasım Bey'le yollarımız 1974'te Almanya'nın Bochum kentinde bulunan Ruhr Üniversitesi'nde kesişti. Kendisi orada Germanistik Bölümünde Doktora öğrenimine başlamıştı, ben de aynı üniversitenin Kimya Fakültesinde Lisans öğrenimi görmekteydim. 1976 yılında kendisiyle nişanlandıktan bir ay sonra Kasım Bey, 5 ay süren kısa dönem askerlik görevini yerine getirmeye karar verdi. Çünkü bu onun son şansydı; daha sonra kısa süre askerlik görevini yapmak mümkün olmayacaktı.

Doktora Danışmanı Prof. Dr. Paul Gerhard Klussmann, Kasım Bey'in nişanlanmış olmasından ve askerlik görevini yerine getirmek için Türkiye'ye gitme-

¹ Prof.Dr., Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü

² Burada şimdiden Kasım Hoca diye bahsediyorum. Çünkü gerçekten de oradaki Türk öğrencileri kendisine Kasım Hoca diye hitap ediyorlardı, çünkü kendisi Atatürk Üniversitesi'nde iki yıl Almanca Okutmanı olarak görev yapmıştı.

sinden çok endişe duymuştu. Çünkü yazmakta olduğu teze ara vermesinin hiç de iyi olmayacağını düşünmüştü. Kasım Bey, Hoca'sını ikna etmeyi başardı. Burada biraz beni de kullandı. Ben Klussmann Hoca'ya, kendisinin askerlik biter bitmez hemen geri gelip tezine kaldığı yerden başlayacağı, kendisine hiç köstek olmayacağım, aksine çok destek olacağım sözünü verdim. Klussmann Hoca, herhalde beni çok sosyal birisi olarak gördüğünden, Kasım Bey'in çalışmalarını sekteye uğratabileceğini düşünmüştü. Sonraları baktı ki, ben akli başında genç bir bayanım ve o da artık bana güvenmeye başlamıştı.

Prof. Dr. Klussmann gibi çok değerli bir hocanın danışmanlığında doktora yapabilmek herkese kısmet olmaz. Hoca, Kasım Bey'i doktora kabul etmeden önce bir sömestr boyunca kendisine sürekli kalın kalın kitaplar vererek "Bunları oku haftaya gel konuşalım!" diyormuş. O dönemde ben Kasım Eğit diye birinin varlığından haberdardım, ancak kendisini hiç görmemiştim. Zaten kendisi de o dönemde kimseyle görüşemiyor, kitapları okuyup Hocası'na görüşmeye gidebilmek için hiç evden çıkamıyormuş. Hatta o dönem bayağı bir hasta olmuş ve iğne ipliğe dönmüş. Ben kendisiyle tanıştığımda, Klussmann Hoca onu artık doktora öğrencisi olarak kabul etmişti ve o da belirlenen tez konusuyla ilgili kaynak taramasına başlamıştı. Bunun yanı sıra doktora programı çerçevesinde almak zorunda olduğu ikinci ve üçüncü yan dal kapsamında gireceği yeterlilik sınavına hazırlık olarak Azerbaycan Türkçesi, Orta Çağ Almancası, Yeni Çağ Alman Edebiyatı seminerlerine de aktif olarak katılmaktaydı. Ben de kendisiyle birlikte Azerbaycan Türkçesi öğreniyordum ve beraber çeviri yapıyorduk. Aslında beraber edebi çeviri yapmaya başlamamızın temeli demek ki daha o zamanlar atılmıştı.

Askerlik dönüşü Kasım Hoca, Klussmann Hoca'nın yazdığı çok etkileyici bir raporla, tam evliliğimiz öncesi, bir Alman vakfından ikinci bir burs alabilme fırsatını yakaladı. Klussmann Hoca evlenmek üzere olduğumuzu biliyordu ve bana tavsiyelerde bulundu: "Sakin paraları savurmayın, tez bitince kitap olarak basmak için para biriktirmeniz lazım." demişti. Herhalde beni öyle süslü püslü görünce, "bu kız biraz müsrif" diye düşünüp uyarma gereği duymuştu.

Ocak 1977'ye kadar Germanistik alanında master ve doktora yapan öğrencilerle çok vakit geçirdim. Ama kendim daha önce de söz ettiğim gibi Germanistik öğrencisi değildim. Evli ve hamile bir bayan olarak Kimya öğrenimime devam etmekte hem fiziki açıdan hem sağlık açısından zorlanmaya başlamıştım. Zaten baştan da niyetim Kimya okumak değildi. Kasım Hoca'nın beni ikna etmesiyle birlikte fakülte değiştirip Edebiyat Fakültesi bünyesinde Germanistik okumaya karar vermiştim. İşte benim Germanistik serüvenim böyle başlamıştı. Kısa bir süre sonra doğru bir seçim yaptığımı anladım. Zira ev işlerinde ve çocuk bakımında yardımcı olacak biri olmadan Kimya öğrenimine devam etmem olanak-

sızdı. Zaten iki yıl sonra Türkiye'ye dönmemiz de söz konusuydu ve o dönemlerde Kimya Fakültesine yatay geçiş yapma olanakları da belirsizdi.

1978'in Ocak ayında Kasım Hoca doktorasını çok başarılı bir şekilde tamamladı ve tezi Almanya'da tanınmış önemli bir yayın evinde basıldı. Profesör Klussmann bu başarıdan dolayı çok mutlu oldu, emekleri boşa çıkmamıştı. Kendisi bir tarafa, eşi bile iki üç kez Kasım Bey'in evine gelip mikrofilm şeklinde olan İngilizce kaynakları Almancaya çevirmişti. Gerçekten de ben Klussmann Hoca gibi hem çok bilgili, hem çok yönlendirici ve çok yardımcı, ama aynı zamanda da çok disiplinli birisine hiç rastlamadım. Kendisi doksan yaşına ulaştı, ama hala üretken. Ara sıra bizi tanıyan kişilerle karşılaştığında, onlara Kasım Bey'den övgüyle söz edip bize selamlarını gönderiyor.

Doktorasını yapmış biri olarak 1979 Ocak ayında Kasım Bey Ege Üniversitesi'nde, o zamanki adıyla Sosyal Bilimler Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünde göreve başladı. O zaman Türkiye'ye yalnız dönmüştü, ben de o arada Almanya'da Germanistik Bölümünde 7. yarıyla gelmiştim. Kasım Bey, İzmir'de 6 ay süren arayıştan sonra nihayet kiralık bir ev bulduğunda, ben de oğlumla birlikte İzmir'e gelebildim ve aynı Bölüme lisans öğrencisi olarak girdim. Kasım Bey burada bir dersime de "Hocam" olarak girdi, derslerde sanki beni hiç tanıymıyormuş gibi davranıyordu ve öğrenciler bizi hiç yan yana görmediler. Kasım Hoca, Fakülteye yeni gelmiş, genç, hoş görünlü bir Hoca olarak tabii ki kız öğrencilerin dikkatini çekmişti, zaten o zaman Fakülte de yeni kurulmuştu ve çok fazla öğrenci yoktu, diğer bölümlerin öğrencileri ve Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri birbirleriyle kaynaşmışlardı. Bir gün ders sonunda sınıftan dışarı çıkmış, koridorda sigara içiyordum. Yanıma bir kız öğrenci geldi ve "Yeni misiniz?" diye sordu. Ben de "Evet" dedim, kız sağ parmağındaki yüzüğü işaret ederek "Nişanlı mısınız?" diye sordu, ben de "Yok hayır" diye yanıt verdim. O esnada Kasım Bey de sınıfta bazı öğrencilerle görüşmesini bitirmiş, başka bir derse gidiyordu ve kız onu görünce bana, "Bak Kasım da yeni geldi, senin dersine de giriyor mu" diye sordu. Ben de "Evet, biraz tanıyorum, kendisi biraz eşim oluyor da!" diye yanıt verdim. Kızcağız çok utandı ve bir daha yanıma hiç gelmedi.

Kasım Bey Bölüme başlamadan evvel otobüsle üniversiteye giderken, yanında oturan bir kız öğrencinin önünde Almanca ders kitabı görmüş ve merakla "Aca-ba Almanca Bölümü öğrencisi misiniz?" diye sormuş, o da "Evet" deyince, Kasım Bey, onların Bölümüne Hoca olarak geleceğinden söz etmiş. Sözünü ettiğim kız öğrenci benim de sınıf arkadaşım oldu sonra. Bu arkadaş okulda herkese, Bölüme Kasım Bey adında genç ve yakışıklı yeni bir hocanın geldiğini aktarmış, aynı zamanda da bekâr olduğunu varsaymış, tabii bir ay sonra ben çıkıp gelince, "Tüh be, evliymiş ve hatta çocuğu da varmış!" dediğini anlatmıştı bana ve hep birlikte gülmüştük.

1981 yılında “Yardımcı Doçentlik” diye bir kadro oluşturuldu. Yardımcı Doçent olabilmek için doktoralı asistanlar Almanca, İngilizce veya Fransızcadan dil sınavına girip çift yönlü çeviri yaparak 70 almak zorundaydılar. Toplu halde Rektörlük binasında sınava girmişlerdi. Pek çok kişi sınavı geçememişti, hatta içlerinden biri yanında kaç tane sözlük getirmişti, ama nafile! Neyse ben Kasım Bey’i iyi çalıştırdım, o da çok azimli olduğu için sınavı geçti ve Yardımcı Doçent olarak atandı. Bu arada ben de mezun olmuş ve Yabancı Diller Bölümünde okutmanlığa başlamıştım, ama bu görev beni pek tatmin etmedi, o zamanlar hazırlık sınıfı da yoktu, olsaydı belki orada kendimi daha iyi hissederdim. Ben bu sıkıntıları yaşarken DAAD bursuna başvurduğum ve kazandım. Bakanlıkta bana, bursu kazandığım takdirde, eşimin 10 ay Almanya’da kalmama için izin verip vermeyeceğini sormuşlardı, ben de kendilerine sınava eşimin desteğiyle geldiğimi ve hatta çocuğumu da beraberimde götüreceğimi söylemiştim. Gerçekten de Kasım Bey, bir eş olarak benim geleceğim için böyle bir fedakârlıkta bulundu. Çünkü ben yüksek lisans ve doktora yapmak istiyordum ve o dönemde İzmir’de yüksek lisans programı açılmamıştı. Evde iki akademisyen olunca mutlaka birinin çok yoğun çalışma dönemleri oluyordu, dolayısıyla hep birisi diğerine belli konularda yardımcı olmak zorunda kalıyordu. Kasım Hoca’nın bu konudaki istikrarlı tutumunu çok takdir ediyorum. Yoğun tez dönemlerimde üstümden yemek pişirme yükünü alarak bana büyük destek olmuştu. Tabii menü çok zengin değildi, değişmeli olarak bir biber dolması bir kabak dolması şeklindeydi. Hatta oğlumuz, “Baba artık şu menüyü değiştirsen iyi olacak!” diyordu. Ama Kasım Bey gülümseyip geçiyor, aynı menüye devam ediyordu, ancak benim Doçentlik dönemimde menüyü zenginleştirdi. Üç sene önce Straelen’deki çeviri merkezinde kaldığımız dönemde, 12 yıl ara verdikten sonra yeniden yemek pişirme denemesi ne yazık ki fiyaskoyla sonuçlandı ve yemekler çöpe gitti.

Çok planlı, programlı çalışan Kasım Bey’e bazı konularda yetişmek mümkün değildir. Çok hızlı yemek yer, hiçbir yerde çok fazla kalmaz. İşlerini hiç savaştırmadan halleder ve hiçbir zaman programından ödün vermez. Rahatsız edilmek istemez. Bu yüzden de ara ara konsantrasyonunu bozduğumdan, amiyane tabirle hep fırça yemişimdir. Fırça deyince, bu Bölüme başladığım günden beri sürekli fırça yiyen asistan, yardımcı doçent, doçent, profesör hep ben olmuşumdur. Zira göreve başladığım ilk gün bana, “Fakültenin kapısından içeri girdiğimiz andan itibaren benim eşim değilsin.” demişti. Ben de bu uyarısını çok makul karşıladığım için hep bu doğrultuda hareket etmeye çalıştım, ama yinede o, bu uyarısını tekrarlamaktan hiç vazgeçmedi. Ama işte burada eş olmanın dezavantajını yaşadım hep. Kasım Bey Bölüm elemanlarının çok önemli hataları olmadığı takdirde hiçbirine öyle kızıp fırça çekmez. Bunca yılda çok kızdığı birisi olduğunda, zaten ben arada tampon görevini kendiliğimden üstlendiğim

için hiç sorun yaşanmadı. Ancak gerçekten de o meşhur sabrı taşı mı, gözüne pek görünmemek lazım.

Kasım Hoca'nın en önemli özelliklerinden biri de idarecilikteki yeteneğidir. Bu işi hem çok severek hem de layığıyla yapar. Kasım Hoca, hangi idareci görevini üstlenmiş olursa olsun (16 yıl Yabancı Diller Bölüm Başkanlığı, 6 yıl Edebiyat Fakültesi Dekanlığı, uzun yıllar Alman Dili ve Edebiyatı Bölüm ve Anabilim Dalı Başkanlığı) elemanlarını hiçbir konuda mağdur etmemiştir, onların isteklerine her zaman çok makul olarak yaklaşmış, çözüm yolları araştırarak sorunlarını çözmüştür. Tüm elemanlarının kadro sorunlarını, daha onların bile aklına gelmeden çözüp kadrolarını temin etmiştir. Sorunları çözmede başarıya ulaşmasının bir nedeni de ekip çalışmasına büyük önem vermesidir.

Yabancı Diller Bölümünü 16 yıl boyunca her açıdan ihya etmiştir. Burada da ekip çalışmasına çok önem vermiştir. Aynı şey Fakültemiz için de geçerlidir. Ayrıca öğretim üyesi ve elemanlarının yanı sıra çalışan memur ve diğer personeli de hep düşünüp onların da rahat çalışabileceği ortamları yaratmıştır. Tüm dönemlerde hem Fakültemizde hem de Yabancı Diller Bölümünde herhangi bir şey ya da bir şeyin onarılması istendi mi hep "Kaynak aktarılmıyor!" diye olumsuz yanıt gelirdi, hatta bu nedenle neredeyse 3 sene Fakültemizde asansörsüz kalmıştık. Kasım Bey Dekan olunca ilk icraatı 2 tane yeni asansör taktırmak olmuştu. Kendisi 6 sene içinde o kadar çok şey yaptı ki, hepsini burada saymam olanaksız! Ancak en önemlisi, yanan kaloriferlere kavuşmamızdı. Sonuçta Kasım Bey, daha önce gerçekleştirilmeyen tüm bu icraatları kendi cebinden finanse etmedi, bir şekilde hep bir kaynak bulmayı başardı. "İstemesini bilirse insan ve de iyi takip ederse, istediğini alabiliyor." derdi.

Kasım Hoca'nın çok takdir ettiğim özelliklerinden biri de şudur: Hiç kimsenin işini savaştırmaz, bu bir Doçentlik veya Yardımcı Doçentlik raporu, Profesörlük raporu ya da öğrenciye verilecek bir referans mektubu olsun hepsini zamanında halleder. Ayrıca Dekanlık yaptığı süre boyunca da Fakültede düzenlenen tüm sempozyum ve kongreleri desteklemiş ve açılış konuşmalarını yapmak üzere katılmaya da özen göstermiştir.

Ben de Bölüm Başkanı olduğumda, kendisinden ne kadar çok şey öğrenmiş olduğumu fark etmiş ve öğrendiklerim sayesinde de görevimi yaparken hiç zorlanmamıştım. Çok iyi bir gözlemci ve çok dikkatli bir yapıya sahip biri olarak yıllar içinde birçok konuda kural, kaide vb. ne varsa hepsini bir şekilde kaydetmişim ve bunlar benim 6 sene boyunca Bölüm Başkanı olarak başarılı olmamı sağladı. Bunun için Kasım Hoca'ya çok teşekkür ederim. Akademik yaşama adım attığım ilk günlerde, beni hep, "Ağzından bir söz çıkmadan önce biraz tart, sonra konuş!" diye uyarmıştır. Doğam gereği daha heyecanlı ve konuşkan biri olduğumdan bazen bu uyarılar yerinde olmuştu. Zaman içerisinde bu uyarıları uygulamaya koydum, Kasım Hoca'nın telkinleriyle Fakültedeki diğer çalışanla-

ra daha farklı gözle bakmayı da başardım, birine kızarken, o kişiyi artıları ve eksileri çerçevesinde değerlendirmeyi öğrendim. En önemlisi bazı olaylar karşısında ani ve çok duygusal tepkiler verebilen biriyken, tepki göstermeden önce olayın üstünden en azından bir gece geçmesini bekleyip, sonra tepki vermeyi de Kasım Hoca'dan öğrendim doğrusu; kendisine bunun için de çok teşekkür ediyorum.

Akademik geçmişimde Kasım Bey'de çok takdir ettiğim bir diğer özellik de, bilimsel çalışmaları son derece objektif bir şekilde değerlendirmesidir, kendisi son derece profesyoneldir, birini sevmiyor diye çalışmasını sübjektif değerlendirmez ya da kendisine selam vermeyen birisiyle aynı ortamda görüşmesi gerekirse, bunu çok rahatça yapar. Bu profesyonelliği Türkiye'de akademik çevrelerde gösterebilen çok az sayıda insan var.

Kasım Hoca, benim Germanistik alanına kaymamı önermesiyle, kendisini bir bakıma hep benim velim gibi gördü, benim başardığım her aşamadan çok mutlu oldu, beni hep cesaretlendirdi. İki çocuğumuzun eğitimleri sürecinde ve mesleki yaşamlarındaki başarılarında ne kadar heyecan ve mutluluk duyduysa, benim lisans ve yüksek lisans ve daha sonraki aşamalarımda da aynı heyecan ve mutluluğu hissetti.

Akademik yaşamımızda, Kasım Hoca'yla ortak çalışmalarımız daha çok edebi çeviri alanında gerçekleşti. Bu maceramız, 1987 yılında Bölümümüzün "Flug nach Zürich" adıyla yayınladığı bir antoloji için Hugo Loetscher'in "Der Immune" adlı romanından "İsviçre'nin Keşfi" başlıklı öyküyü çevirmemizle başladı. Bu ilk çevirimizde, birlikte çalışırken çok keyif almıştık ve böylece bu kısa öyküyü başka öykü ve romanlar izledi. Ben bunları kendi başıma yapmazdım, zaten yalnız başıma da yapmadım. Kasım Hoca bu konuda beni hep motive etti. Evet, çocukluğumdan beri tercümanlık deneyimlerim olmuştu elbette, ama edebi çeviri aklımın ucundan bile geçmemişti. Bugün Almanya'da gittiğimiz çeviri merkezlerinde, yapmış olduğumuz çevirilerimiz ve özellikle de Thomas Mann'dan yaptığımız çeviriler nedeniyle çok takdir ediliyorsak, bunda büyük pay Kasım Hoca'ya aittir. Bunun için kendisine çok teşekkür ediyorum.

Kasım Hoca başarılı bir akademisyen olarak Bölümümüzde çok sayıda genç öğretim elemanının yetiştirilmesine büyük katkılar sağlamış ve onları her şekilde desteklemiştir. Kimsenin önünü tıkamamıştır, kendilerini sürekli çalışmalarını hızlandırmaları açısından teşvik etmiştir, makale yazmalarını, sempozyumlara katılmalarını öğütlemiştir. Gençlerin sınav ve tez aşamalarında son derece anlayışlı davranıp onlara, herhangi bir sınava hazırlanabilmeleri veya çalışmalarını sonlandırabilmeleri için evlerinde çalışmalarına olanak tanımıştır. Bölümümüz ve ders programlarıyla ilgili düşüncelerimize her zaman kulak vermiş, uygun olanları hemen uygulamaya koymaya çaba göstermiştir. Kasım Hoca'nın tüm anlayışlı, toleranslı ve samimi davranışları karşısında, öğrencilerimiz, Bö-

lümümüzde, Fakültemizde ve Yabancı Dillerde görev yapan tüm öğretim üyeleri, öğretim elemanları, memurlar ve hizmetliler, kendisiyle karşılaştıklarında her zaman daha özenli ve daha saygılı bir tutum sergileme gayretinde olmuşlardır. Bu tutumun, Kasım Hoca'nın ciddi ve saygın duruşuna bağlı olarak, kendiliğinden oluşan bir davranış biçimi olduğunu söylemem hiç de yanlış olmaz. Zaten ben de kendisiyle o henüz daha doktora öğrencisiyken, ilk kez karşılaştığımda, sanki karşımda olgun bir profesör duruyordu.

Kasım Hoca'nın 65. Doğumünü çerçevesinde, büyük bir incelik ve vefa örneği sergileyerek yayıma hazırladıkları bu armağan kitabında, onun akademik yaşamını anlatma fırsatını bana tanıdıkları için eski öğrencilerimiz ve şimdiki meslektaşlarımız olan sevgili Nilgin Tanış Polat'a, Mehmet Tahir Öncü'ye ve yine yakın gelecekte öğretim üyesi kervanına katılacak olan Saniye Uysal-Ünalın'a teşekkür ederim.

Ben de burada kendisine, benim akademik yaşama adım atma ve edebi çevirmen kimliği kazanma sebebim ve de bana çok iyi bir eş, çocuklarıma çok iyi bir baba olması nedeniyle sonsuz teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Kasım Hoca'yla paylaştığımız 36 yıllık evlilik ve 30 yıllık akademik yaşamımızda birbirimizi neredeyse hiç üzmeden, karşılıklı saygıda kusur etmeden ve de yetiştirdiğimiz genç meslektaşlarımızın yaydıkları enerjiyle bugünlere gelebildiğimiz için büyük bir mutluluk duyduğumu belirterek, Kasım Hoca'nın yeni yaşını içtenlikle kutluyor, kendisine bizlerle birlikte huzurlu, sağlıklı, başarılı ve mutlu bir yaşam diliyorum.